

*Stručni rad
Profesional paper*

JEL Classification: K32

Sanja Gongeta* • Adriana Roša** • Domagoj Garvanović^{1***}

ZAKONODAVSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA U EUROPSKOJ UNIJI – IZAZOVI I UTJECAJ NA GOSPODARSTVO

ENVIRONMENTAL LEGISLATION IN THE EUROPEAN UNION - CHALLENGES AND IMPACT ON THE ECONOMY

Sažetak

*Pravo okoliša čine pravne norme koje se odnose na zaštitu i očuvanje okoliša te gospodarenje okolišem. Zbog sadržajne raznolikosti pravnih normi koje čine pravo okoliša nije ga moguće svrstati ni u jednu tradicionalnu granu prava, nego se u pojedinim granama unutrašnjeg prava (upravnog, građanskoga, kaznenoga, financijskoga) nalaze elementi prava okoliša. Kako negativni učinci onečišćenja okoliša prelaze državne granice, prava pravila posvećena zaštiti i očuvanju okoliša postaju i sve značajniji dio međunarodnog prava, sustavno se razvijajući od 1972. kada je u Stockholmu održana konferencija UN-a o čovjekovu okolišu. Novi načini degradacije okoliša i znanstvene spoznaje nametnuli su i nov pristup zaštiti okoliša u Europskoj uniji, temeljen na konceptu održivog razvoja. Obnovljivi izvori energije preduvjet su za gospodarski razvoj i očuvanje okoliša. **Ključne riječi:** pravo, okoliš, onečišćenje, konferencija, zaštita, energija.*

Abstract

Environmental law is the legal norm for environmental protection and conservation and environmental management. Because of the diversity of legal norms that make up the right of the environment, it can not be classified into a traditional branch of law, but in some branches of domestic law (administrative, civil, criminal, financial) there are elements of environmental rights. As the negative impacts of environmental pollution cross national borders, therefore law

dedicated to protecting and preserving the environment as becoming an increasingly important part of international law, systematically developing since 1972 when UN conference on human environments was held in Stockholm. New ways of environmental degradation and scientific knowledge have also introduced a new approach to environmental protection in European Union, based on the concept of sustainable development. Renewable energy sources are a precondition for economic development and environmental conservation.

Keywords: law, environment, pollution, conference, protection, energy.

1. UVOD

Zaštitom okoliša osigurava se cjelovito očuvanje kakvoće okoliša, očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti, racionalno korištenje prirodnih dobara i energije na najpovoljniji način za okoliš, kao osnovni uvjet zdravog života i temelj održivog razvitka. Cjelovito upravljanje zaštitom okoliša provodi se na način da se ostvari održivi razvitak sukladno Zakonu o zaštiti okoliša i posebnim propisima.¹

Građani Europske unije uživaju neke od najviših standarda zaštite okoliša u svijetu. Europska unija i nacionalne vlade su utvrdile jasne ciljeve prema kojima će se oblikovati europska politička zaštita okoliša od 2020. godine i viziju onoga što se treba postići do 2050. godine uz pomoć posebnih istraživačkih programa zakonodavstva i financiranja.

Neki od standarda su zaštita, očuvanje i povećanje prirodnog kapitala Europske unije, prelazak na resursno učinkovito, zeleno i konkurentno gospodarstvo s niskom razinom emisija ugljika, zaštita europskih građana od pritisaka i opasnosti za njihovo zdravlje i dobrobit koji su povezani s okolišem.

S ciljem zaštite ugroženih vrsta i prirodnih područja u Europskoj uniji, jamčenja sigurnosti vode za piće i kupanje, poboljšanja kvalitete zraka i zbrinjavanja otpada i smanjenja učinaka štetnih kemikalija već je proveden čitav niz mjera.

Zaštita okoliša i ekološke inovacije pomažu u stvaranju novih poslovnih mogućnosti i mogućnosti zapošljavanja, koje potiču daljnja ulaganja.

Osnovni temelj politike EU-a je zeleni rast jer gospodarski rast mora biti ekološki održiv. Europska unija ima ključnu ulogu i u promicanju održivog razvoja na globalnoj razini.²

Europska komisija predlaže politike i zakonodavstvo o zaštiti prirodnih staništa, očuvanju čistog zraka i vode, osiguranju odgovarajućeg odlaganja otpada, proširenju znanja o otrovnim kemijskim tvarima i o pomaganju poduzećima u prelasku na održivo gospodarstvo.

– Europska komisija također osigurava da države članice ispravno primjenjuju europsko pravo o zaštiti okoliša. To znači da im Komisija pomaže uskladiti nacionalno zakonodavstvo sa europskim zakonodavstvom.¹

Cilj rada je prikazati zakonodavni okvir zaštite okoliša u Europskoj uniji te se kroz poglavlja analiziraju osnovne pravne norme koje građanima Europske unije osiguravaju najviše ekološke standarde.

Nakon Uvoda, drugo poglavlje kroz detaljan prikaz najvažnijih međunarodnih konvencija ističe perspektive budućeg zakonodavnog okvira zaštite okoliša. Treće poglavlje analizira Dunavsku strategiju kao jedan od strateških sporazuma unutar granica Europske unije kojim se utjecalo i na razvoj mikro regija zemalja dunavskog sliva izvan granica Europske unije. Sljedeća poglavlja rada ističu značaj održivog razvoja kao jednog od temeljnih koncepata suvremene politike zaštite okoliša, utjecaja zakonodavnog okvira na sprječavanje zagađenja okoliša te se pred zaključna razmatranja analizira značaj obnovljivih izvora energije.

2. POVIJEST I BUDUĆNOST KROZ MEĐUNARODNE KONVENCije

Kao što je uvedno istaknuto, Europska unija ima neke od najviših ekoloških standarda u svijetu, koji proizlaze iz brojne konvencije u svim okolišnim područjima poput zaštite biljnih i životinjskih vrsta, zaštite prirode, zaštite mora, klime i zraka.

2.1. Konvencije zaštite klime i zraka

Neke od najznačajnijih konvencija zaštite klime i zraka su Ženevska konvencija o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka, Stockholmska konvencija te Pariški sporazum.

2.1.1. Ženevska konvencija o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka

Odluka se primjenjuje od 11. lipnja 1981. godine a konvencija je stupila na snagu 16. ožujka 1983. godine.

Cilj Ženevske konvencije je ograničiti, postupno smanjiti i spriječiti ispuštanja onečišćujućih tvari u zrak s ciljem borbe protiv posljedičnog dalekosežnog prekograničnog onečišćenja. Dalekosežno prekogranično onečišćenje zraka definirano je ispuštanje, kao posljedica čovjekove neposredne ili posredne aktivnosti, tvari u zrak čiji štetni učinci ugrožavaju čovjekovo zdravlje ili okoliš u drugoj zemlji i za koje nije moguće razlikovati udio pojedinačnih izvora emisije ili skupina izvora.²

2.1.2. Rješavanje prijetnji koje predstavljaju kemikalije (Stockholmska konvencija)

Konvencija je usvojena 2001. godine. Na snagu je stupila 2004. godine. Ima 179 potpisnika. Njome se definiraju onečišćujuće te pravila koja upravljaju njihovom proizvodnjom, uvozom i izvozom. Zahtijeva da javnost, političari i kemijska industrija budu informirani o rizicima koje predstavljaju onečišćujuće tvari.¹

2.1.3. Klimatske promjene – Pariški sporazum

Sporazum je usvojilo 195 zemalja u Parizu u prosincu 2015. i on zamjenjuje Protokol iz Kyota iz 1997. Stupa na snagu 4. studenoga 2016. i primjenjuje se od 2020.

Ovim sporazumom nastoji se ojačati globalni odgovor na opasnost od klimatskih promjena, uključujući ograničavanjem zagrijavanja na znatno niže od 2oC. U sklopu sporazuma EU će izvješćivati jedni druge i javnost o napretku koji ostvaruju u svojim obvezama, od 2023. godine provoditi pregled globalnog stanja svakih pet godina s međunarodnim partnerima kako bi utvrdili daljnje ciljeve na temelju znanstvenih dokaza i postignutih rezultata, poduzimati mjere za rješavanje utjecaja klimatskih promjena koje su već neizbježne, pružiti praktičnu i financijsku potporu zemljama u razvoju kako bi im pomogle da se prilagode klimatskim promjenama.²

2.2. Konvencije o zaštiti vode

Najvažnije međunarodne konvencije o zaštiti vode su Helsinška konvencija o zaštiti Baltičkog mora te konvencija o pogonskom ulju.

2.2.1. Helsinška konvencija o zaštiti Baltičkog mora

Odluke se primjenjuju od 21. veljače 1994. Originalna je konvencija stupila na snagu 1980., a izmijenjena je i dopunjena 1992. godine. Izmjene i dopune iz 1992. stupile su na snagu 17. siječnja 2000. nakon što su sve zemlje potpisnice položile instrumente ratifikacije. Konvencija, koju su u ožujku 1974. potpisale sve države koje graniče s Baltičkim morem (Danska, Njemačka, Švedska, Estonija, Finska, Latvija, Litva, Poljska i Rusija), nastoji smanjiti zagađenje Baltičkog mora uzrokovano ispuštanjem tvari preko rijeka, ušća, odvoda i cjevovoda, bacanjem otpada s brodova i njihovim normalnim radom te prenošenjem onečišćujućih tvari zrakom.³

2.2.2. Konvencija o pogonskom ulju

Konvencija o pogonskom ulju je iz 2001. godine. Konvencija o pogonskom ulju usvojena je pod pokroviteljstvom Međunarodne pomorske organizacije (IMO) kako bi osigurala primjerenu, brzu i učinkovitu naknadu štete osobama koje su pretrpjele štetu zbog izlijevanja ulja koje se prevozi u brodskim spremnicima kao gorivo.⁴

2.3. Konvencije zaštite prirode i biološke raznolikosti

– Od mnogobrojnih međunarodnih konvencija zaštite prirode i biološke raznolikosti izdvajaju se CITES konvencija, Konvencija o biološkoj raznolikosti te Konvencija o zaštiti Alpa.

2.3.1. CITES konvencija

Donesena 1973. godine u Washingtonu, na snagu je stupila 1975, a do danas su joj pristupile čak 182 države svijeta, što je čini najprihvaćenijom međunarodnom konvencijom sa područja zaštite prirode u svijetu. Republika Hrvatska stranka je Konvencije od 2000. godine.

Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka je međunarodni sporazum kojemu je svrha regulirati i nadzirati međunarodnu trgovinu divljim vrstama, te osigurati da ona ne ugrožava opstanak tih vrsta u prirodi.

2.3.2. Konvencija o biološkoj raznolikosti

Primjenjuje se od 25. listopada 1993. Konvencija ima tri cilja:

1. očuvanje biološke raznolikosti (tj. živih bića na Zemlji),
2. održivo korištenje komponenti biološke raznolikosti,
3. poštenu i pravičnu podjelu dobiti koja proizlazi iz korištenja genetskih izvora.¹

2.3.3. Konvencija o zaštiti Alpa

Odluka se primjenjuje od 26. veljače 1996. Konvencija je stupila na snagu za Europsku zajednicu 14. travnja 1998. Cilj Alpske konvencije dugoročna je zaštita prirodnih ekosustava Alpa i održivog razvoja u tom području te zaštita gospodarskih interesa stanovništva. Konvencija se vodi načelima sprječavanja, financijske odgovornosti zagađivača i prekogranične suradnje.²

3. DUNAVSKA STRATEGIJA - STRATEGIJA EU ZA DUNAVSKU REGIJU

Strategija Europske unije za dunavsku regiju je oblik suradnje Europske unije i pojedinih ne-europskih regija osmišljena s ciljem predstavljanja okvira za rješavanje pitanja koja države ili njihove pojedine regije same, ne mogu riješiti na zadovoljavajući način. Nego je za to potreban transnacionalni strateški pristup, projekti i umrežavanje.

Republike Hrvatska aktivno sudjeluje u dvije makroregionalne strategije: Strategiji EU za dunavsku regiju (EUSDR) i Strategiji EU za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR).³

3.1. Države dunavskog riječnog sliva i temeljni dokumenti

Dunavskom strategijom obuhvaćeno je 14 država dunavskog riječnog sliva:

Njemačka, Austrija, Slovačka, Mađarska, Hrvatska, Srbija, Rumunjska, Bugarska, Moldavija, Ukrajina, Češka, Slovenija, Bosna i Hercegovina i Crna Gora. Ukupna populacija regije je preko 110 milijuna stanovnika.¹ Dunavska strategija se temelji na 2 dokumenta: Komunikaciji Europske komisije Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije, Europskog gospodarskog i socijalnog odbora te Odbora regija o Strategiji EU za dunavsku regiju i pripadajućem Akcijskom planu.²

3.2. Temeljni ciljevi Dunavske strategije

Od jeseni 2009. do lipnja 2010. godine odvijale su se javne konzultacije Europske komisije sa dionicama Dunavske strategije te su se utvrdili temeljni ciljevi: 1. Povezivanje dunavske regije, 2. Očuvanje okoliša u dunavskoj regiji, 3. Izgradnja prosperiteta u dunavskoj regiji, 4. Jačanje institucionalnih kapaciteta i sigurnosti³

3.3. Prioritetna područja strategije i razvojni prioriteti za Republiku Hrvatsku

Rad Dunavske strategije se odvija kroz 11 prioritetnih područja. Neki od njih su: Jačanje mobilnosti, poticanje razvoja održivih izvora energije, očuvanje kvalitete vode, jačanje kulturne suradnje, turizma i kontakata među ljudima, očuvanje bio-raznolikosti, krajolika i kvalitete zraka i tla i sl.⁴

Kao glavni razvojni prioriteti hrvatske dunavske regije utvrđeni su:

1. Unapređenje inter-modalnog prometa i učinkovito povezivanje dunavske regije s jadranskom obalom;
2. Povećanje gospodarske konkurentnosti kroz razvoj poduzetništva, modernizaciju poljoprivrede i razvoj posebnih oblika turizma;
3. Zaštita okoliša, prevencija rizika i razvoj obnovljivih izvora energije;
4. Jačanje ljudskih potencijala.⁵

3.4. Akcijski plan - projektna suradnja i izvori financiranja

Po 2 države Dunavske strategije, u većini slučajeva jedna zemlja Eu i jedna zemlja izvan Eu koordiniraju pojedina područja Akcijskog plana. (Dukić Mijatović, Bjelajac, Gongeta, 2016) Uloga same koordinacije je osiguranje provedbe aktivnosti koje su određene u Akcijskom planu. Aktivnostima se smatraju organizacija redovitih sastanaka Upravljačkih skupina koje čine predstavnici relevantnih resora svih država Dunavske strategije za određeno područje. Zadatak koordinatora prioritetnih područja je omogućavanje umrežavanja voditelja projekata s partnerima u dunavskoj regiji, kao i asistencija pri pronalaženju odgovarajućeg instrumenta financiranja.

Projekti koje Upravljačka skupina ocijeni relevantnima za ciljeve određenog prioritnog područja Strategije dobivaju pismo preporuke ili oznaku (label) Dunavske strategije. Pismo preporuke se prilaže projektnoj dokumentaciji kod prijavljivanja projekata za financiranje iz EU fondova kako bi se njihova važnost prepoznala unutar programa.¹

Izvori financiranja Dunavske strategije su nacionalna, regionalna i lokalna sredstva, strukturni fondovi ili IPA, ovisno o statusu države, uključivanje EIB i EBRD, te drugih međunarodnih financijskih institucija i donatora.²

4. ODRŽIVI RAZVOJ

Održivi razvoj je okvir za oblikovanje politika i strategija kontinuiranog gospodarskog i socijalnog napretka, bez štete za okoliš i prirodne izvore bitne za ljudske djelatnosti u budućnosti. Oslanja se na ambicioznu ideju prema kojoj razvoj ne smije ugrožavati budućnost nadolazećih naraštaja, trošenjem neobnovljivih izvora i dugoročnim devastiranjem i zagađivanjem okoliša. Osnovni cilj osigurati održivo korištenje prirodnih izvora na nacionalnoj i međunarodnoj razini. (Lončarić Horvat et al., 2003)

Ideja održivog razvoja ima tri cilja, gospodarska učinkovitost (ekonomski razvoj), društvena odgovornost (socijalni napredak) i zaštita okoliša. Navedene stavke su stupovi održivog razvoja. Društvo u potpunosti ovisi o zemljinim resursima, te ako želi preživjeti mora ih koristiti racionalno. Ekonomijom upravljaju ljudi, pa stoga je sama ekonomija ovisna o prirodi. Stupovi su objedinjeni i međusobno isprepleteni i ne mogu stajati samostalno bez utjecaja jedan na drugog.³

Neusklađenost interesa i usmjerenja različitih skupina i država o prvenstvima ciljeva održivog razvoja, uzrokom je neujednačenosti razvojnih planova pojedinih zemalja, regija ili kontinenata. Manje razvijene zemlje smatraju planove održivog razvoja ograničenjima koja im nameću razvijene i tehnološki moćne zemlje, koje su svoj razvoj u prošlosti postigle upravo intenzivnim iskorištavanjem okoliša i odlaganjem štetnog otpada. Održivi razvoj iako nije u potpunosti definiran, te je otvoren za različita tumačenja, ulazi kao načelo u strategije razvojasvih zemalja. UN, preko Komisije za održivi razvoj (Commission for Sustainable Development - CSD) procjenjuje napredak u geografskim i tematskim cjelinama te daje preporuke.⁴

4.1. Pristup Europske unije održivom razvoju

Europska unija je u povoljnom početnom položaju kada je riječ o održivom razvoju, te je u potpunosti predana, zajedno sa svojim državama članicama, ulozi predvodnika u provedbi UN-ova programa do 2030. On predstavlja predanost iskorjenjivanju siromaštva i postizanju održivog razvoja do 2030. u cijelom svijetu, i to tako da nitko ne bude zapostavljen.⁵

– Europska unija teži postizanju europskog konsenzusa o održivom razvoju, te zajedničke vizije i okvir za djelovanje svih institucija i država članica EU-a, s posebnim naglaskom na međusektorske pokretače razvoja kao što su ravnopravnost spolova, mladež, održiva energija i borba protiv klimatskih promjena. Održivost je europski zaštitni znak, kao i visoka razina gospodarskog razvoja, socijalne kohezije, demokratskih društava, a da bi imala budućnost, sad treba donijeti prave političke odluke.

Komisija će upotrijebiti sva sredstva koja su joj na raspolaganju, uključujući alate za bolju regulativu, kako bi osigurala da se postojeće i nove politike uključe tri stupa održivog razvoja: društveni, ekološki i gospodarski. Kako bi se otvorio prostor za okupljanje različitih sudionika iz javnog i privatnog sektora, Komisija će pokrenuti platformu na kojoj će se moći pratiti i razmjenjivati najbolje prakse o provedbi ciljeva održivog razvoja u različitim sektorima. Komisija je od 2017. osigurala redovita izvješća o napretku EU-a o provedbi Programa 2030, te razmatra razvoj dugoročnih vizija nakon 2030.¹

5. ZAGAĐENJE OKOLIŠA

Zagađenje (lat. *contaminatio*) podrazumijeva onečišćenje tijela, predmeta, odjeće i obuće, prehrambenih namirnica, okoliša zaraznim klicama te otrovima ili radioaktivnim tvarima, teškim metalima. Indijanska poslovice kaže: "Prirodu nismo naslijedili od pradjedova, već smo je posudili od unuka". Zagađenje je jedan od najvećih problema današnjice, zagađeni su gradovi, sela, rijeka, more, šume, svi su pogođenim tom katastrofom modernoga doba koju smo sami izazvali, i još uvijek je izazivamo. Čovjekova najveća mana je zagađenje prirode. Ljudi su mislili da mogu zauvijek iskorištavati nepresušne prirodne izvore, pokazalo se da su pogriješili. Dovoljno je samo pogledati koliko je životinjskih ili biljnih vrsta zauvijek nestalo i izumrlo, zahvaljujući nemilosti i nesmotrenosti čovjeka. Najveće gospodarske sile svijeta su i najveći svjetski zagađivači prirode. Povećana upotreba fosilnih goriva dovelo je do porasta koncentracije ugljičnog dioksida u zemljinoj atmosferi, to izaziva takozvani efekt staklenika, odnosno temperatura na zemlji raste - globalno zatopljenje. Time se pokreće lanac negativnih promjena u okolišu kao što je otapanje polarnog leda, jačanje tropskih oluja te povećanje kiselosti svjetskih oceana što će ugroziti morski eko sustav.²

6. OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

Obnovljivi izvori energije kao što su energija vjetra, sunčeva energija, biomasa, geotermalna energija, snaga vode, morskih valova i slično su ekološki spas za budućnost. Hrvatska se kao članica Europske unije obvezala na prihvaćanje europskog klimatsko-energetskog paketa koji podrazumijeva i Direktivu 2009/28/EZ o poticanju energije iz obnovljivih izvora. U svrhu poticanja razvoja i korištenja obnovljivih izvora

energije u Hrvatskoj, izrađeni su programi za sufinanciranje nabave takvih sustava od strane Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.¹ Hrvatska je šesta u Europi prema udjelu obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji.²

Jasno je da male zemlje ne mogu napraviti razliku na globalnoj razini, ali ohrabruju činjenice da najveće gospodarske sile svijeta slijede put obnovljivih izvora energije, posebice sunca, kao energija budućnosti. Tako prema statistici investicija obnovljivih izvora, prvo mjesto zauzima Kina s preko 100 bilijuna dolara, slijede Sjedinjene Američke države sa 64 bilijuna dolara, Japan s 27 bilijuna dolara, Njemačka s 10 bilijuna dolara, te Indija s 11 bilijuna dolara.³

Kina je zemlja koja je u zadnjih 40 godina iskusila najbrži ekonomski rast, ali je ujedno platila i visoku ekološku cijenu, gdje stanovnici većih gradova, po ulicama šetaju s maskama na licu. Posebice zimi, teški smog traje danima i predstavlja opasnost za zdravlje ljudi. Potaknuti teškim posljedicama onečišćenja, Kina je "objavila rat zagađenju" te uz pomoć svjetske banke koja je odobrila kredit Kini od 500 milijuna dolara započela borbu protiv zagađenja okoliša.

Ugljen je najveći izvor zagađenosti zraka i stakleničkih plinova. Kina je 2014. godine otprilike konzumirala 4 bilijuna tona ugljena, što je više nego ostatak svijeta zajedno. Energetska ovisnost i onečišćenje okoliša je potaknulo najbrže rastuće gospodarstvo na svijetu, da počne misliti na ekološki način koji je daleko isplativiji. Počinju se graditi najveće solarne farme na svijetu, odvija se gradnja distribucijskih solarnih sustava na otvorenom prostoru uz autoceste, kružnim tokovima te na izlazima tunela, te na krovovima naplatnih postaja i odmorišta, proizvedena električna energija prodaje se državnoj električnoj mreži.⁴

Europski gospodarski div Njemačka je također krenula putem obnovljivih izvora energije, te njihove solarne farme i vjetroelektrane proizvode više struje nego ugljen. Čista energija i energetska neovisnost je dugoročni cilj ove europske gospodarske sile, koja je inače vrlo ovisna o uvozu energenata. Njemačka se gleda riješiti svog dosadašnjeg najvažnijeg izvora energije (ugljena) bez izazivanja velikih ekonomskih poremećaja. Protivnici brzog napuštanja ugljena kao izvora energije ističu da to može ugroziti gospodarsku stabilnost, dovesti do smanjenja sigurnost opskrbe, te povećanje cijena električne energije u cijeloj zemlji.⁵

7. ZAKLJUČAK

Očuvanje prirode je preduvjet za opstanak ljudske vrste. Više se ne može ignorirati šteta koja je učinjena prirodi. Sve više zemlja koristi preventivne i represivne mjere kako bi se okoliš zaštitio, te se pokušava steći globalni konsenzus jer priroda ne poznaje državne granice.

Vodeća svjetska gospodarstva se okreću obnovljivim izvorima energije. Zelena energija, koja se dobiva iz vjetra, sunca ili valova doprinosi čistoći prirode a ujedno i gospodarskom

– razvoju, jer zemlje koje se oslanjaju na obnovljive izvore energije su energetske neovisne. Zadani ciljevi zelene industrije, te potpunog sklada prirode i čovjeka se tek treba dostići. Brzina ostvarivanja zadanih ciljeva ovisi o samosvijesti građana i političkoj volji. Budućnost je u našim rukama.

LITERATURA

1. Dukić Mijatović, M., Bjelajac, Ž., Gongeta, S. (2016). *The danube strategy – macroregional project for economic development of micro–regional areas u: Dunavska strategija u 21. veku*, Institut za međunarodnu politiku, Beograd, str. 49.-59.
2. Jelinić, S., Gongeta, S. (2011). *Contemporary Role of Inland Waterway Transport Activity- Its Place in Development of Economic Cooperation and Integration Process with Special Reference to the Role of Vukovar River Port*”, Proceedings of 8th International Conference «Economic Integration, Competition and Cooperation», 6-9 April, Opatija, University of Rijeka – Faculty of Economics, Opatija
3. Lončarić-Horvat, O, Cvitanović, L., Gliha, I., Josipović, T., Medvedović, D., Omejec, J., Seršić, M. (2003). *Pravo okoliša*, Zagreb.
4. Marin J., (2011). *Promet unutarnjim plovnim putovima u: Radionovetel. Europsko prometno pravo*, Pravni fakultet u Zagrebu, str. 179-204.
5. *Zakon o zaštiti okoliša*, Narodne novine 80/13, 153/13, 78/15, 12/18, 118/18
6. *Ženevska konvencija o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka*, SL L 171, 27.6.1981.
7. *Rješavanje prijetnji koje predstavljaju kemikalije*, Stockholmska konvencija, SL L 209, 31.7.2006.
8. *Pariški sporazum*, SL L 282, 19.10.2016.
9. *Helsinška konvencija*, SL L 73, 16.3.1994.
10. *Konvencija o pogonskom ulju*, SL L 256, 25.9.2002.
11. *Konvencija o biološkoj raznolikosti*, SL L 309, 13.12.1993.
12. *Konvencija o zaštiti Alpa (Alpska konvencija)*, SL L 61, 12.3.1996.
13. <http://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/prirodne-vrijednosti-stanje-i-ocuvanje/planovi-upravljanja-i-mjere-ocuvanja> (02.02.2019.)
14. <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/eu-fondovi/financijsko-razdoblje-eu-2014-2020/dunavska-strategija-strategija-eu-za-dunavsku-regiju/355>

-
- (01.02.2019)
15. <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/strategija-europske-unije-za-dunavsku-regiju/> (01.02.2019.)
  16. https://europa.eu/european-union/topics/environment_hr (02.02.2019.)
  17. http://ec.europa.eu/environment/basics/home_hr.htm(02.02.2019.)
  18. <http://www.odraz.hr/hr/nase-teme/odrzivi-razvoj> (02.02.2019)
  19. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=44778> (02.02.2019)
  20. <https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/global-topics/sustainable-development-goals/eu-approach-sustainable-development> (02.02.2019)
  21. http://europa.eu/rapid/press-release_ip-16-3883_hr. (03.02.2019.)
  22. <https://www.ekologija.com.hr/zagadenje-okolisa/> (03.02.2019)
  23. http://www.fzoeu.hr/hr/energetska_ucinkovitost/obnovljivi_izvori_energije/
(04.02.2019)
  24. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7905983/8-14032017-bp-en.pdf/af8b4671-fb2a-477b-b7cf-d9a28cb8beea> (04.02.2019)
  25. <https://www.statista.com/statistics/799098/global-clean-energy-investment-by-country/> (04.02.2019)
  26. <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2018/06/11/helping-china-fight-air-pollution> (04.02.2019)
  27. <https://www.cleanenergywire.org/news/renewables-overtake-coal-germanys-most-important-power-source> (04.02.2019)